

ŻYCIE NOWOGRÓDZKIE

Tygodnik poświęcony sprawom Województwa Nowogródzkiego.

Adres:

Redakcji i administracji
Nowogródek, ul. 3-go maja Nr. 1.
Telefon Nr. 16
czynna codziennie z wyjątkiem świąt
od godz. 12 do 14
i od 16 do 17.

Nowogródek

Sobota 19 listopada 1927 r.

Cena
prenumeraty

miesięcznie . 1.20
kwartalnie . 3.60
półrocznie . 7.00
rocznie . 14.00

Cena ogłoszeń: przed tekstem 40 gr.,
w tekście (przed kroniką) 50 gr., za tek-
stem 25 gr., drobne za wyraz 10 gr.,
posady i prace poszukiwane po 5 gr.
za wyraz.

Fantazyjne i tabele o 50% drożej.

Zjazdy rzemieślników-chrześcijan na terenie Województwa Nowogródzkiego.

W pierwszej połowie bieżącego miesiąca odbyły się zjazdy rzemieślników-chrześcijan: w Lidzie dnia 7-go, w Nowogródku—dnia 8-go, w Baranowiczach dnia 9-go oraz w Stonimie—dnia 10 listopada.

Zjazdy te, zorganizowane przez miejscowe towarzystwa rzemieślnicze: w Lidzie—na powiat Lidzki, w Nowogródku—na powiat Nowogródzki, w Stonimie—na powiat Stonimski i w Baranowiczach—na powiaty Baranowicki, Nieświeski i Stolepecki miały na celu zaznajomienie jak najszerszego ogółu rzemieślników z głównymi punktami nowej ustawy rzemieślniczej i omówienie sprawy tworzenia Izby Rzemieślniczych, mającej olbrzymie znaczenie dla rzemiosła. Na temat powyższy wygłosił referaty p. mecenas Piekarski z Warszawy, delegat Centralnego Towarzystwa Rzemieślniczego, który został w tym celu specjalnie zaproszony przez miejscowe towarzystwa.

Zjazd w Baranowiczach był najliczniejszy. W zjeździe tym przyjęli udział rzemieślnicy chrześcijanie z powiatu Baranowickiego, przedstawiciele rzemieślników z powiatów Nieświeskiego i Stolepeckiego oraz delegaci towarzystw rzemieślniczych w Nowogródku, Stonimie i Lidzie—co razem stanowiło około 200 osób.

Zjazd rozpoczął się o godz. 15-tej od zbiórki w sali straży ogniowej, skąd urządzono pochód z orkiestrą wojskową na czele do grobu Niezna-

nego Żołnierza. Tu przemawiał wiceprezes Towarzystwa, p. Kowalski, od śpiewano Rotę i Hymn narodowy, po czym wspólnie się odfotografowano i złożono wieniec na grobie.

Po złożeniu wieńca uczestnicy zjazdu powrócili w pochodzie na salę obrad do straży ogniowej. Zebranie zagal prezes Towarzystwa, p. Jarocki, proponując na przewodniczącego inż. Żołądkowskiego. P. Żołądkowski powołał do grona prezydium delegatów towarzystw rzemieślniczych miejscowych i zamiejscowych. Witając zjazd, przemawiali: p. Starosta Kulwiec, który podczas swego przemówienia odczytał depeszę p. Wojewody, w której p. Wojewoda poruszył problemat, że zorganizowany rzemieślnik przyczyni się do uspołecznienia miast i przesłał Zjazdowi za pośrednictwem p. Starosty życzenia pomyślnej i owocnej pracy, obiecując ze swej strony poparcie. Depeszę powyższą nadesłał p. Wojewoda z powodu niemożności przybycia na Zjazd, na który został zaproszony przez przedstawicieli Komitetu Organizacyjnego Zjazdu, przybyłych w tym celu do Nowogródka.

Następnie wygłosił referat p. mecenas Piekarski, delegat Centralnego Towarzystwa Rzemieślniczego w Warszawie, mówiąc o sprawach, posiadających pierwszorzędne znaczenie dla rzemiosła i stanu rzemieślniczego, a mianowicie o nowej ustawie rzemieś-

niczej, która ma wejść w życie z dniem 15 grudnia r. b., o wyborach do Izby Rzemieślniczej, o kredytach dla rzemiosła, wreszcie o konieczności organizacji i zespolenia rzemieślników-chrześcijan.

Referat p. Piekarskiego, opracowany gruntownie i bardzo szczegółowo, został przez obecnych wysłuchany z uwagą i wywarł duże wrażenie na uczestnikach zjazdu. Albowiem referent udowodnił, że rzemieślnik zorganizowany może w życiu publicznym odegrać poważną rolę (w Polsce znajduje się przeszło 300 tysięcy warsztatów rzemieślniczych, zatrudniających około milion ludzi), ale musi czuć swoją siłę i poczuwać się do obowiązków względem państwa i społeczeństwa.

W końcu swego przemówienia p. Piekarski zaproponował obecnym wybrać komisję złożoną z przedstawicieli wszystkich powiatów, któraby się zajęła sprawami, związanymi z przyszłymi wyborami do Izby Rzemieślniczej, na co zebrani zgodzili się jednogłośnie i wyłonili komisję w składzie 28 osób.

Dalsze punkty porządku dziennego obejmowały referaty: inż. Tarnowskiego „O stanie rzemiosła na terenie województwa Nowogródzkiego”, p. Piątkowskiego „O kursach dokształcających dla rzemieślników” i p. Pięniążka „O organizacji rzemieślników”.

P. inż. Tarnowski wykazał w swym referacie, że główne przyczyny złego stanu rzemiosła stanowią: niedocenianie przez rzemieślników wszelkich organizacji, brak zgody i solidarności w organizacjach, co znowu wypływa z niedostatecznego oświecenia rzemieślni-

ków—i wezwał rzemieślników-majstrów do bezwarunkowego posyłania praktykantów na kursa dokształcające wieczorowe, organizowane przez Macierz Szkolną w miastach powiatowych województwa.

P. Piątkowski bardzo obszernie omówił znaczenie oświaty dla rzemiosła i podkreślił krzywdę, jaką rządzący majstrowie swym praktykantom, nie pozwalając im uczęszczać na kursa organizowane przez Macierz Szkolną.

P. Pieniążek omówił znaczenie organizacji w rzemiosle dla podniesienia jego stanu ekonomicznego.

Udział kobiet w Przysp. Wojsk. i Wych. Fiz.

(Referat p. Hryniewskiej, wygłoszony na organizacyjnym zebraniu pań).

Nie wiem czy wszystkie obecne tutaj panie były na akademii, urzędowej staraniem powiatowego K-tu P.W. i W.F. czy słyszały szczerze, uczciwie, a pełne szlachetnego zapału przemówienie por. rezerwy. Wojsk polskich panny Kudelskiej. Przemówienie, w którym prelegentka nawoływała wszystkie kobiety do wzięcia udziału w pracach P. W.

Znamiennym jednak jest, że kobieta, której pierś zdobyły wszystkie odznaki bojowe, zdobyte przez nią na froncie, bo „Wirtuti Militari” i potrójny „Krzyż Walecznych”, stwierdziła z całą stanowczością zblednięcie dla kobiet pracy z karabinem w ręku i w okopach obok żołnierza. Oddając hold należy niewiastom, które bohaterko broniły Wilna i Lwowa, chyłąc czoło na grobach, gdzie widnieją napisy „poległa śmiercią waleczną” — podkreślała, że „walka z bronią w ręku to nie dla nas” i wskazywała drogi, po których należy iść, aby nieść pomoc krajowi w potrzebie wojennej.

Hasła pracy wojskowej nie są dla kobiet nowe. Jestem przekonana, iż tu na sali znajdują się dawne członkowie Polskiej Organizacji Wojskowej lub niewiasty, które pracowały dla wojska w roku 1920 w organizacjach sanitarnych, lub oświatowych.

Nowym może być tutaj na terenie Nowogródka jedynie apel do pracy w czasie pokojowym — pracy przygotowawczej na dzisiaj, a pomocniczej na jutro.

Nie pomylę się gdy powiem, że cała powojenna Europa żyje pod hasłem przysposobienia wojskowego. Ubiegła wojna, która szarpała organizmem świata w przeciagu tylu lat — wykazała dowodnie, iż w obecnych warunkach walczą nie armie, lecz narody i że współczesny huragan wojenny wciąga w swą orbitę cały naród i całą ludność.

Po wygłoszeniu tych referatów p. przewodniczący podziękował w imieniu komitetu organizacyjnego zjazdu wszystkim prelegentom oraz odczytał treść depeszy, jakie komitet organizacyjny postanowił wysłać do Pana Prezydenta, do Marszałka Piłsudskiego, do Ministra Przemysłu i Handlu i do Wojewody w Nowogródku.

Pozatem uchwalono zwołać walne zebranie Towarzystwa w Baranowiczach na 4—5 grudnia r. b. oraz zaprosić na nie przedstawicieli z innych miast.

Inż. Antoni Tarnowski.

zólnym wysiłkiem padnie jedno tylko słowo: **mobilizacja.**

W okamgnieniu nastąpi przysposobienie wszystkich niemal życiowych wartości, prysnie cała budowa życia osobistego i codziennego, na czoło wysuną się dwa hasła: Ojczyzna w potrzebie i żołnierz na froncie.

I tutaj właśnie jaskrawo wystąpi konieczność pilna i nieodzowna naszej pomocy dla kraju i niezbędność podjęcia chociażby części tych ciężarów, które nieś będzie żołnierz w polu, Praca nasza może iść równoległe do trudów żołnierskich, praca dla organizacji, która wchłonie całą ludność męską: **praca dla wojska.**

Pomijając specjalne sprawy, sytuacja wyłoni tysiączne potrzeby i możliwości tu na miejscu na progach osieroconych domów naszych.

Atak gazowy... co robić, jak się zachować, jak się ratować? uciekać na strych czy do piwnicy? w górę czy na dół? Panika wśród ludności. Pierwsi ranni; szpital przepelniony, co robić?

I tutaj właśnie wystąpi moment **konieczności przygotowania do tych rzeczy.** Nie powinna być żadnego miotania się, żadnej bezradności i improwizacji a jedynie **zwarły zorganizowany front pracy.**

W danej chwili tutaj w Nowogródku jesteśmy w tej pomyślniej sytuacji, iż największa w Polsce, bo licząca przeszło 300 tysięcy członków organizacja P. W. Związek Strzelecki — posiada wykwalifikowaną instruktorkę P.W. i W.F. która ma przygotowanie fachowe i może nas tych rzeczy nauczyć i odpowiednio pokierować.

Na zakończenie przypomnę paniom jedną rzecz. Polska powstała z ogromu ofiarności, poświęcenia i krwi najlepszych swych synów. Utrwała się znojnym wysiłkiem swych obywateli. We wszystkich tych pracach, w odzyskaniu niepodległości, w jej utrwaleniu — Kobieta polska brała czynny udział.

Niechże teraz zechce wziąć udział w przygotowaniu do jej obrony.

N. ŻUK OPTYK

Nowogródek, W-ki Rynek Nr. 21.

Fachowe dostosowanie

okularów i binokli
według zlecenia P. P. Lekarzy—
Okulistów.

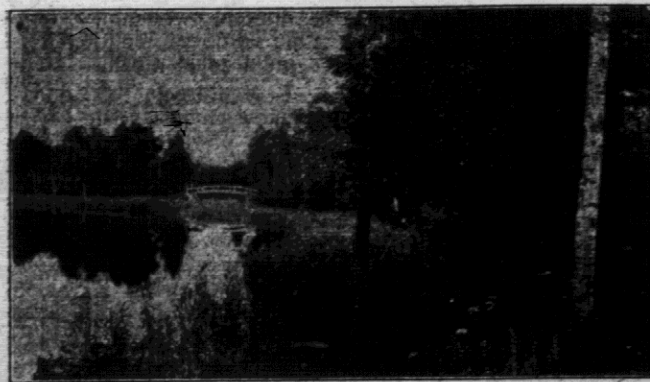
STAŁY I BOGATY SORTYMENT.

Przyjmuje okulary do naprawy.

65

Uzdrowisko Akademickie w Nowiczach w woj. Wileńskim.

Uzdrowisko Akademickie w Nowiczach dzierżawi Wileński Komitet Wojewódzki Pomocy Młodzieży Akademickiej od prywatnego właściciela.

Jezioro w kolonji akademickiej w Nowiczach.

stanowi początek łańcucha jezior, ciągnących się aż pod daleką granicę litewską.

Warunki klimatyczne uzdrowiska, jako miejsca wypoczynkowego, są bardzo dobre, gdyż miejscowość, położona na suchych piaskach i obfitująca w liczne słoneczne plaże, jest otoczona lasami sosnowymi.

Pawilon kolonji akademickiej w Nowiczach.

dnie urządzona ułatwia dostęp do jeziora.

Uzdrowisko, zaopatrzone w urządzenia sportowe i rozrywkowe, prowadzi własną gospodarkę warzywną i posiada pewien zasób żywego inwentarza w postaci koni, krów i drobiu.

W sezonie kuracyjnym, za który należy uznać czas od 15-go czerwca do 15 września przesuwają się przez uzdrowisko około 400 osób, w tej liczbie 250 stałych kuracjuszków przeby-

Administruje nim Bratnia Pomoc U.S.B. Majątek Nowicze, w którym mieści się uzdrowisko, jest odległy od Wilna o 61 km. w kierunku na północ—wschód.

Jezioro Mozelata, którego fale szmerzą tuż prawie u okien głównego domu mieszkalnego w Nowiczach

i ściśle łączność z uniwersytetem Wileńskim—bardzo ważne znaczenie kulturalne. I z tych właśnie względów zainteresowanie się uzdrowiskiem i jego życiem—stale wzrasta.

Uzdrowisko w Nowiczach, jako najbliższe położone, ma dla nas wielkie znaczenie to też frekwencja akademików z Nowogródziny corocznie wzrasta. W sezonie ubiegłym bawiło w Uzdrowisku 7 akademików z woj. Nowogródzkiego.

Akademik.

BUKOWNIKI

różnej wielkości (patent Rohowskiego).

MŁOCARNIE

WICHTERLEGO I KOVARZYKA
czyszczące, przewoźne.

TRIEURY do zboża

EMILA MAROTA

MOTORY naftowe

MASSEY-HARRIS

o sile 1 1/2, 3, 4 1/2 i 6 koni mech.

MASZYNY

DO CZYSZCZENIA

SIEMIENIA LNIANEGO.

TRESZCZOTKI

i TRIEURY.

POLECA

66 ZYGMUNT

NAGRODZKI

WILNO, ZAWALNA 11-a.

Skład maszyn rolniczych.

71 przy ulicy Wałowskiej Nr. 4.

BROŃ i AMUNICJĘ

POSIADA

SKLEP SPOŻYWCZY „Progres”

J. KARCZEWSKIEJ

71 przy ulicy Wałowskiej Nr. 4.

Zarząd Koła Nowogródzkiego Związku Oficerów Rezerwy.

Niniejszem podaje do wiadomości swych członków oraz kolegów nie należących narazie do związku, iż w dn. 28 listop. r. b. o godz. 19-ej odbędzie się w sali „Ogniska” walne zebranie wszystkich członków Z.O.R. z następnym porządkiem dnia:

1) Otwarcie zebrania 2) sprawozdanie zarządu 3) sprawozdanie kasowe 4) odczytanie listu Oficera instrukcyjnego P.W. na pow. Nowogr. 5) wolne wnioski. Z uwagi na ważność poruszanych spraw prosimy o jaknajliczniejsze przybycie.

za Zarząd Pow. Koła Z.O.R.
sekretarz: M. Rycharski ppor. rez.

70

ŻYCIE GOSPODARCZE.

Zadania i prace sejmików i samorządów gminnych w dziedzinie oświaty rolniczej.

Jednym z głównych czynników niskiego poziomu kultury rolnej wśród szerokiego ogółu rolników jest brak wiedzy rolniczej i nieumiejętność zastosowania przez nich najnowszych zdobyczy tej wiedzy.

Otóż, obowiązkiem samorządów jest szerzenie wi edzy rolniczej wśród ludności na ws przy pomocy szerzenia oświaty rolniczej szkolnej i pozaszkolnej. Oświatę rolniczą szkolną prowadzi się przy pomocy szkół rolniczych. Kilka tych szkół, bądź sejmikowych, bądź rządowych i prywatnych funkcjonuje już na terenie Województwa, kilka znajduje się w stadium organizacji.

Drogą odpowiedniej propagandy przekonywującej o niezbędności i celowości posyłania przez rolników swych dzieci do tych szkół, drogą udzielania przez gminy i sejmiki pewnej ilości stypendjów należy zwiększyć ilość uczniów w tych zakładach i przez to zapewnić im rozwój, a stale dążyć do tego, aby jak największa ilość dzieci rolników na terenie powiatu przeszła przez szkoły rolnicze. W tych powiatach, gdzie istnieją sejmikowe szkoły rolnicze, należy postawić gospodarkę ich na odpowiednim poziomie i uczynić je ośrodkami kultury rolnej, promieniującymi na cały powiat. Personel zaś nauczycielski powinien prowadzić pracę kulturalno-rolniczą i społeczną w danej okolicy. Również samorządy winny systematycznie prowadzić akcję oświaty rolniczej pozaszkolnej.

Do tego działu oświaty rolniczej zaliczyłbym powstawanie wśród ogółu rolników zreszta o charakterze kulturalno-rolniczym, jakimi są Kółka rolnicze.

Najlepsze rezultaty daje praca oświatowa w tych dobrowolnych zrzeszeniach, gdzie rolnicy przy pomocy instruktorów, lub też drogą wymiany zdań zawsze są w stanie poruszać najżywniejsze zagadnienia życia rolniczego i zdobywają pewne zasoby wiedzy rolniczej.

Z tych względów samorządy muszą brać czynny udział w pracach i dopomagać w organizowaniu Kółek rolniczych i otoczyć je należyłą opieką.

Dużę znaczenie dla oświaty rolniczej mają systematycznie organizowane kursa ogólnorołnicze i specjalne, jak mleczarskie, hodowlane, ogrodniczo-pszczelnicze, spółdzielcze i in-

ne oraz pogadanki, prowadzone w Kółkach rolniczych i innych organizacjach na ws.

Kursa te i pogadanki muszą samorządy organizować przy udziale organizacji rolniczych oraz pomagać tym organizacjom w powyższej akcji drogą dostarczania pomocy naukowych, brania udziału przez swych pracowników w wykładach oraz drogą pokrywania pewnej części kosztów urządzenia kursów i pogadek przez dostarczenie pomieszczeń dla kursów i prelegentów oraz furmanek. Samorządy powiatowe winny również przewidzieć pewne wydatki na kształcenie rolników swego powiatu na kursach specjalnych dłuższych, jak kursa mleczarskie, hodowlane, meljoracyjne, budownictwa ogniotrwałego i inne, które przygotowują techników w danej gałęzi rolnictwa i są prowadzone poza granicami danego powiatu.

Niemniej ważnym czynnikiem rozpowszechnienia wiedzy rolniczej jest też organizowanie biblioteczek rolniczych przy kółkach, kolportaż książek rolniczych i prenumerata pism przez organizacje rolnicze i poszczególnych rolników. Samorządy powiatowe muszą na powyższe cele asygnować pewne sumy, gminy zaś mogą dopomóc w wynalezieniu pomieszczeń dla biblioteczek.

Wycieczki do innych dzielnic Polski i na terenie swego województwa celem zwiedzania wzorowych gospodarstw, ferm i pól doświadczalnych mają dla ogółu rolników ogromne znaczenie wychowawcze i samorządy w programie swych prac muszą przewidzieć organizowanie tych wycieczek oraz subsydjowanie urządzających je organizacji rolniczych.

Urządzanie wystaw i pokazów ogólnych i specjalnych ma duże znaczenie dla uświadomienia rolników o postępach kulturalnych rolnictwa i jest jednym z czynników rozpowszechnienia wiedzy rolniczej. Sejmiki muszą organizować wystawy obwodowe w określonym czasie w porozumieniu się z sejmikami przyległych powiatów oraz przy udziale organizacji rolniczych, jak również dopomagać tym organizacjom przy urządzaniu pokazów i wystaw.

Praca oświatowa rolnicza przy pomocy kursów i pogadek okaże się tylko wówczas owocną i da pewne wyniki, o ile kursa te będą należycie zorganizowane, a instytucje urząda-

jące je, będą posiadały niezbędne pomoce naukowe.

Sejmiki muszą przychodzić z pomocą w organizowaniu kursów, dostarczając niezbędnych pomocy naukowych.

Zorganizowaniem powiatowych składnic pomocy naukowych muszą się sejmiki zająć możliwie najprędzej.

Z organizacją składnicy pomocy naukowych jest ściśle związana organizacja powiatowego muzeum rolniczego, w którymby było ześrodkowane wszystko to, co ma łączność z życiem rolniczym powiatu i któreby obrazowało cały postęp kultury rolniczej w powiecie. Byłoby rzeczą pożądaną, aby sejmiki przystąpiły do organizowania muzeum rolniczego w każdym powiecie, kompletując stopniowo zbiory tego muzeum. Należałoby przewidzieć pewne wydatki na wynajęcie lokalu dla muzeum.

Personel agronomiczny w powiecie musi mieć dla celów pracy oświatowej możliwość korzystania z literatury rolniczej na miejscu, a stanie się to rzeczą możliwą tylko przez utworzenie bibliotek rolniczych w powiatach. Pożądane jest, aby organizacją tych bibliotek zajęły się sejmiki.

Biorąc powyższe wywody pod uwagę, dochodzimy do wniosków, że samorządy muszą w dziedzinie oświaty rolniczej: a) popierać rozwój niższych ludowych szkół rolniczych i opiekować się temi szkołami; b) organizować i dopomagać w organizowaniu kursów oświatowo-rolniczych ogólnych i specjalnych; c) organizować biblioteczek rolnicze przy Kółkach rolniczych; d) prowadzić akcję kolportażu książek rolniczych i prenumeraty pism rolniczych i współdziałać w tej akcji z organizacjami rolniczymi; e) organizować wycieczki do wzorowych gospodarstw, ferm, pól doświadczalnych, szkół rolniczych na terenie województwa i w innych dzielnicach Polski; f) organizować wystawy i pokazy ogólnorołnicze i specjalne, i dopomagać w organizowaniu tych wystaw; g) zorganizować składnicę pomocy naukowych i przystąpić do organizacji muzeum rolniczego powiatowego; h) organizować przy referencjach rolnych biblioteki rolnicze dla potrzeb personelu agronomicznego; i) współdziałać i dopomagać w organizowaniu Kółek Rolniczych na ws i otoczyć je należyłą opieką.

E. Bokun.

Posiedzenie Okręgowej Komisji Ziemskiej w Nowogródzku.

Dnia 16 i 17 b. m. odbyło się w Urzędzie Wojewódzkim posiedzenie Okręgowej Komisji Ziemskiej pod przewodnictwem prezesa Okręgowego Urzędu Ziemskiego p. Krzyżanowskiego.

W pierwszym dniu rozpatrzono na posiedzeniu jawnym 15 spraw a na posiedzeniu gospodarczym 13 spraw, w drugim dniu na posiedzeniu jawnym 14 spraw.

Na jawnych posiedzeniach zostały zatwierdzone projekty przymusowego zniesienia służebności pastwiskowych, ciążących na dobrach Lachowickich p. Korwin-Kossakowskiego na rzecz wsi Wielka Łotwa w pow. Baranowickim, na maj. Iwje na rzecz wsi Zbójsk w pow. Lidzkim, na ordynacji Nieświeskiej na rzecz wsi „Duże Merwiny”, „Małe Merwiny”, „Zajelnia” i „Małe Mickiewicz” w pow. Nieświeskim, na maj. Azarycze na rzecz wsi Azarycze w pow. Slonimskim, na maj. Sukurcze na rzecz wsi Doniejki w pow. Lidzkim, na maj. Wolna i Gucin na rzecz wsi Wolna i Bartniki w pow. Baranowickim.

Oprócz tego zostały umorzone postępowania zniesienia służebności, rzekomo ciążących na maj. Łukonica na rzecz wsi Dzieszkowszczyzna w pow. Slonimskim, na lasach państwowych Nadleśnictwa Różańskiego na rzecz wsi Smowże w tymże powiecie, na maj. państwowym „Małe Ostrowczyce”, na rzecz wsi Mitkiewicz i zaścianka Kaluga w pow. Nieświeskim. Kwestja zatwierdzenia projektu przymusowego zniesienia służebności, ciążących na maj. Kostrowice i Rakowice na rzecz wsi „Hola” i zaścianku „Zalesie” została odroczo na do czasu zbadania na miejscu całej sprawy przez delegowanego członka Komisji Ziemskiej p. Zadurskiego i przedstawiciela Okręgowego Urzędu Ziemskiego.

Na tych posiedzeniach został zaakceptowany projekt uwłaszczenia na rzecz Pankratowicza i Gościejewa gruntów położonych przy miast. Kleck, własności A. Radziwiłła, sprawa zaś uwłaszczenia gruntów na rzecz M. Czajkowa została odroczo na.

Również zostały zatwierdzone projekty podziału wspólnych pastwisk wsi Wielka Łotwa i maj. Lachowice oraz wsi Cieszewla i maj. Cieszewla w pow. Baranowickim. Dalej, zostały zatwierdzone projekty scalenia gruntów wsi „Matujzy”, Zubiszki i maj. Wersoka w pow. Lidzkim, gruntów wsi „Ruhajce” w pow. Stolpeckim, gruntów wsi Zasule w tymże powiecie.

Na posiedzeniu gospodarczym zostały zatwierdzone projekty dobrowolnego zniesienia serwitutów, ciążących na maj. Romanówka na rzecz wsi

Koryce w pow. Nowogródzkim, na maj. Podal na rzecz wsi Chornicze w pow. Slonimskim, na maj. Zachowice na rzecz wsi Zaluże w pow. Baranowickim na maj. Haszczyń na rzecz wsi Kurszynowice w pow. Baranowickim, na maj. „Nowy Dwór”, „Zapole”, i Dobra Wola na rzecz wsi Kurszynowice w tymże powiecie, na maj. Pierszaje na rzecz wsi Borowikowszczyzna w pow. Wolożyńskim, na maj. Obyrna na rzecz wsi Wielka Obyrna, Mała Obyrna i Bołtycze w pow. Stolpeckim, na maj. Ładziny na rzecz wsi Jacewice w pow. Slonimskim, na maj. Wioletowo na rzecz wsi Wioletowo I. w pow. Stolpeckim, na maj. Oćminów na rzecz wsi Dziełomla w pow. Nowogródzkim.

Reszta spraw, oznaczonych do rozpatrzenia na dni 16 i 17 listopada została odroczo na wobec nienadesłania zawiadomień i niezjawienia się stron. Należy zaznaczyć, że w ostatnich czasach bardzo dużo spraw serwitutowych reguluje się między właścicielami majątków a mieszkańcami wsi na drodze dobrowolnych układów, dobrowolne zaś umowy zostają niezwłocznie zaświadczane przez Okręgową Komisję Ziemską. B.

Kursa hodowlano—mleczarskie.

Związek Kółek Rolniczych ziemi Nowogródzkiej otwiera przy szkole rolniczej w Niehnieviczach (powiat Nowogródzki) kursa hodowlano—mleczarskie.

Celem kursów jest wykształcenie przyszłych kierowników mleczarni, kontrolerów obór, pomocników instruktorów hodowli oraz kierowników większych obór.

Oplata od słuchacza za utrzymanie w internacie za 2 i pół miesiąca wyniesie 150 zł. plus opłata za praktykę 30 zł. razem 180 zł.

Na kurs przyjmowani będą kandydaci w wieku nie mniej 18 lat: 1) absolwenci Szkół rolniczych bez egzaminu wstępnego, oraz 2) osoby posiadające odpowiednie wykształcenie ogólne i dostateczne wiadomości z zakresu rolnictwa po złożeniu egzaminu wstępnego.

Kurs rozpocznie się dnia 10 grudnia 1927 r. i trwać będzie do 1 marca 1928 roku.

Przybývający na kurs winni posiadać: 2 ubrania (robocze i świąteczne), koc, bieliznę pościelową, siennik i bieliznę osobistą. Praktyka mleczarska odbywać się będzie w miejscowej mleczarni. Niezamożni mogą się ubiegać za pośrednictwem Okręgowych Związków Kółek Rolniczych o stypendja sejmikowe.

Podanie wraz z własnoręcznie napisanym życiorysem, posiadaniem

świadectwem ukończenia szkoły, metryką i dowodem osobistym (zaświadczenie gminy) oraz opinią miejscowego Kółka Rolniczego należy nadsyłać pod adresem Związku Kółek Rolniczych ziemi Nowogródzkiej (Nowogród, ul. Korelicka 14) do dnia 5 grudnia r. b.

Związek Kółek Rolniczych ziemi Nowogródzkiej.

INFORMACJE.

Obowiązek składania przez zakłady przemysłowe sprawozdań rocznych o statystyce przemysłowej do głównego urzędu statystycznego w Warszawie.

Główny Urząd Statystyczny w Warszawie ustalił na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 17 czerwca 1927 r. D.U.R.P. Nr. 63, poz. 558—następujący porządek składania przez zakłady przemysłowe I—VII kategorii rocznych sprawozdań o statystyce przemysłowej do Głównego Urzędu Statystycznego:

1) Wszystkie zakłady przemysłowe, które w roku sprawozdawczym, zatrudniały chociażby przejściowo 5 lub więcej robotników, lub dla których wykupiono na rok sprawozdawczy świadectwa przemysłowe od I do VII kategorii włącznie, na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów o statystyce przemysłowej z dnia 17 czerwca 1927 r. (Dz.Ust.R.P. Nr. 63, poz. 558) są obowiązane do przedkładania Głównemu Urzędowi Statystycznemu sprawozdań o statystyce przemysłowej raz do roku;

2) Ponadto zaś wszystkie zakłady przemysłowe zatrudniające normalnie 20 lub więcej robotników, albo specjalnie wyznaczone przez Główny Urząd Statystyczny, na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 lutego 1922 roku (Dz. Ust. R. P. Nr. 12, poz. 108) oraz noweli z dnia 7 czerwca 1922 (Dz. Ust. R.P. Nr. 48, poz. 427) o statystyce stanu zatrudnienia, są obowiązane wysyłać do Głównego Urzędu Statystycznego co miesiąc sprawozdania o stanie zatrudnienia w terminie najpóźniej do dnia 5 następnego miesiąca za miesiąc sprawozdawczy, oraz odpis tego sprawozdania do właściwego Wojewódzkiego Urzędu Przemysłowego, również w powyższym terminie;

3. Terminy przedkładania Głównemu Urzędowi Statystycznemu sprawozdań o statystyce przemysłowej za rok sprawozdawczy 1926 ustalono na 15 listopada 1927 r., a dla zakładów przemysłu włókienniczego na 25 listopada 1927 r. Wysyłka z Głównego Urzędu Statystycznego formularzy sta-

tystyki przemysłowej do poszczególnych zakładów przemysłowych została zakończona do dnia 25 września 1927 r.;

4. Kwestjonariusze o statystyce przemysłowej rozsyłać będzie Główny Urząd Statystyczny bezpośrednio do poszczególnych zakładów w jednym egzemplarzu, przeznaczonym do Głównego Urzędu Statystycznego. W razie nieotrzymania kwestjonariuszów z Głównego Urzędu Statystycznego, każdy zakład winien zwrócić się do Głównego Urzędu Statystycznego o nadesłanie formularzy.

Podział kredytu dla powiatowych kas oszczędności.

Kwota 500.000 zł. (II raty) kredytu dla powiatowych kas oszczędności Wojew. Nowogródzkiego została rozdysponowana jak następuje:

Kasa Oszczędności pow. Baranowickiego 90.000. Kasa Oszczędności pow. Nowogródzkiego 90.000. Kasa Oszczędności pow. Nieświeskiego 70.000. Kasa Oszczędności pow. Słonimskiego 65.000. Kasa Oszczędności pow. Wołyńskiego 65.000. Kasa Oszczędności pow. Lidzkiego 60.000. Kasa Oszczędności pow. Stołpeckiego 60.000.

Organizacyjny Zjazd producentów sera litewskiego.

Dnia 20 b.m. odbędzie się w lokalu Nowogródzkiego Wojewódzkiego T-wa Rolniczego w Baranowiczach zjazd producentów sera litewskiego, mający na celu zorganizowanie Wojewódzkiego Związku Producentów sera litewskiego.

Zjazd ogólny — gospodarczy w Słoniwie.

Staraniem Okr. Zw. Kółek Rolniczych i Powiat. Zw. Osadników odbędzie się dnia 27 b. m. w sali „Domu Ludowego” w Słoniwie zjazd ogólny — gospodarczy z następującym programem: Po nabożeństwie w kościele S. S. Niepokalanek nastąpi o godz. 11 otwarcie zjazdu, od 12—14 referaty, od 14 do 15 sprawozdanie i plan pracy na okres najbliższy, od 15 do 16 dyskusja nad sprawozdaniem i planem pracy, od 16 do 18 wolne wnioski, o godz. 18 — rozwiązanie zjazdu.

CZY JESTEŚ CZŁONKIEM L.O.P.P.?

KRONIKA

Wyjazd p. Wojewody. Pan Wojewoda wyjeżdżał w sprawach urzędowych do Warszawy dn. 14 b. m. Do Nowogródka powrócił dnia 17 b. m.

Pogłoski o zmianie na stanowiskach. W gazetach warszawskich pojawiła się wiadomość, że w najbliższym czasie ustąpić ma ze stanowiska wojewoda warszawski p. Soltan, a na jego miejsce upatrzony jest obecny wojewoda nowogródzki p. Beczkowicz.

Z dobrze poinformowanych źródeł dowiadujemy się, że istotnie podczas ostatniej bytności p. Wojewody w Warszawie została mu taka propozycja zrobiona, na co jednakowoż p. wojewoda Beczkowicz odpowiedział prośbą o pozostawienie go na dotychczasowym stanowisku dla dobra służby Kresom.

Objęcie urzędowania. Nowomianowany wicewojewoda nowogródzki, p. Franciszek Godlewski przyjechał do Nowogródka dnia 17 b. m. i objął urzędowanie w dniu 18 b. m.

Pożegnanie ustępującego starosty p. Jellinka. Dnia 13 b. m. odbyło się w „Ognisku” pożegnanie p. starosty Jellinka przez koła urzędnicze z p. Wojewodą na czele, oraz społeczeństwo m. Nowogródka i okolicy. Zebrało się zgórą 70 osób. Przemawiali: p. Wojewoda, w imieniu ziemiaństwa pp. Brochoccy, w imieniu kolegów p. sędzieja Parfjanowicz, ks. dziekan Bukraba, dr. Szymanowski, adwokat Rozdziejewski i inni.

Zjazd przewodniczących Wydziałów Powiatowych. Dnia 22 b. m. rozpoczyna się w Urzędzie Wojewódzkim zjazd przewodniczących Wydziałów Powiatowych, na który zaproszono przedstawicieli Wydz. Pow., władz II-iej instancji i niektórych organizacji społecznych z terenu Województwa Nowogródzkiego i z Warszawy. Jako przedstawiciele woj. Wileńskiego przyjeżdżają: naczelnik Wydz. Op. Społ. p. Joź, inspektor administracyjny p. Żylko i kierownik Oddziału Wodnego.

Zjazd Starostów odbędzie się dnia 24 b. m. w Urzędzie Wojewódzkim. Równocześnie z tym zjazdem odbędzie się posiedzenie Woj. Komitetu W. F. i P. W. pod przewodnictwem p. Wojewody i przy współudziale Starostów, jako przewodniczących powiatowych komitetów.

Zebranie organizacyjne sekcji P. W. i W. F. kobiet odbyło się w ub. tygodniu w lokalu „Ogniska”, zwołane z inicjatywy Wojew. Komitetu Przystosowania Wojskowego i Wychowania fizycznego oraz Związku

Strzeleckiego. Zebranie, na którym było obecnych przeszło 40 osób, powołało na przewodniczącą p. Bokunową, na sekretarkę p. Walicką. Pani Hryniewska wygłosiła referat o udziale kobiet w P. W. i W. F. (podajemy go w całości na innym miejscu), a następnie p. Jaroszewski w dłuższym rzeczowym przemówieniu wyjaśnił, jak się kobieta powinna zachować podczas wojny. Wymienił rodzaje służby, jakim mogą i powinny poświęcić się kobiety celem zwolnienia większej ilości mężczyzn od służby na tyłach armii. Jest to praca w kancelariach, intendancjach, w służbie łączności, sanitarnej, obrony przeciwgazowej na miejscu i t. d. Referent podkreślił, że nie jest zwolnieniem kobiet na froncie z bronią w ręku, ale natomiast uznaje ogromnie doniosłą rolę kobiet w pracach pozafrontowych. Na polu przystosowania kobiet zdołała zdziałać bardzo wiele nawet i Rosja sow., w której w razie wojny przeszło sto tysięcy kobiet stanie do służby.

Po krótkiej dyskusji utworzono sekcje: sanitarną, kulturalno-oświatową, obrony przeciwgazowej i sportową. Do sekcji sanitarnej zapisało się 25 członkiń, do sekcji kult.—oświatowej 12, do sekcji obrony przeciwgazowej 20, do sekcji sportowej 16.

Następnie p. Hryniewska zaznajomiła obecne panie z ideologią Związku Strzeleckiego; często mylnie i z uprzedzeniem traktowaną, zaznaczając iż żadna polityka nie jest pod tą osłoną przemycana. Osoby, życzące sobie zapisać się do sekcji, nie są bynajmniej obowiązane zapisywać się do Związku Strzeleckiego.

Sekcja sportowa rozpoczęła już swą pracę pod kierunkiem komendantki Okr. Zw. S.r.z. p. Żukówny. Zgłoszenia do sekcji sportowej przyjmuje codziennie p. Żukówna od godz. 17 do 18 przy ul. Zamkowej nr. 17.

Sprawozdanie z działalności Nowogródzkiego Komitetu Miejskiego Pomocy Ofiarom Powodzi w Małopolsce. Dnia 12 października b. r. powołany został do życia Miejski Komitet Pomocy Powodzianom w składzie następującym: prezes ks. Ław. Klajewski, wiceprezes Ławnik Samuel Salomon, skarbnik Łazarz Cukierman, sekretarz Józef Baranowicz, członkowie: Zofja Bylczynska, Janina Lubowicka, Szaja Lipchin, Stanisław Kleniewski, Dawid Szmerekowicz.

Przepracowana według szczegółowo opracowanego planu akcja pomocy, dała wyniki następujące:

Dochód. 1) Sekcja loteryjna pod kierownictwem S. Salomona 463 zł. 10 gr. 2) Kwesta uliczna pod kier. Zofji Bylczynskiej 268 zł. 0,8 gr. 3) Zbiórka po domach pod kier. Ja-

niny Lubowickiej i Stanisława Kleniewskiego 307 zł. 37 gr. 4) Zbiórka po urzędach 296.00. 5) Związek Tatarów 60 zł. 40 gr. 6) % z przedstawienia 27 zł. 50 gr. 7) Inne 13 zł. Razem 1.435 zł. 45 gr.

Rozchód: 1) Loterja 238 zł. 19 gr. 2) Roboty drukarskie 8 zł. Razem 246 zł. 19 gr.

Czysty dochód w sumie 1.189.26 zł. został przekazany na ręce przewodniczącego Komitetu Powiatowego p. starosty Jerzego Hryniewskiego. Sekcja propagandowa pod kierownictwem p. S. Salomona wydała odezwę 100 szt. (plakaty wstępowe 100 szt.) oraz nalepki na pieczywo 4.000 szt.

Zaznaczyć należy, iż zły stan pogody w drugiej połowie października nader ujemnie wpłynął na pomyślny rozwój akcji, jednakowoż ofiarna pomoc młodzieży oraz szeregu osób i instytucji ułatwiła Komitetowi pracę i zapewniła mu powodzenie, za co Komitet oczuwa się do milego obowiązku wyrazić gorące podziękowanie następującym osobom i instytucjom: Seminarjum Duchownemu, Związkowi pracowników miejskich, księżom Antoniemu Rojko i ks. Babinowskiemu, tudzież p. Wacławowi Pigłowskiemu, Eljaszowi Ginzburgowi, Władysławowi Kozłowskiemu, Zygmuntowi Sobieszczańskiemu, Żukównie M. Ostaszyńskiej M., Ch. Alperszteinównie, Annie Szwarz, Karczewskiej Halinie, Grzymalównie Janinie, Buchalczykowej, oraz uczniom i uczennicom gimnazjum państwowego i białoruskiego za wybitną pomoc podczas akcji na powodzi.

Nowogródzki Komitet Miejski Pomocy Ofiarom Powodzi w Małopolsce.

Sekcja Pracy Kobiet w Przystosowaniu Wojskowym i Wychowaniu Fizycznym podaje do wiadomości, że projektowany kurs sanitarny rozpocznie się w środę 23-go b. m. o godz. 18-iej w lokalu Gimnazjum państwowego. Wykładają dr Kuroczycka i dr Maculewicz.

Nowogródzki Okręgowy Związek Strzelecki. Na ostatnim plenarnym posiedzeniu Zarządu Okręgu Związku Strzeleckiego, odbytem przy współudziale prezesów i komendantów wszystkich obwodów w obecności inspektora Głównego Zarządu Związku p. Królikowskiego, wysłuchano sprawozdań prezesa Okręgu p. Bogatkowskiego i komendanta p. Muzyczki z dotychczasowej działalności oraz przyjęto plan prac na okres najbliższy.

Z przedłożonych sprawozdań widać, że pomimo dość krótkiego okresu swej działalności, bo dopiero od wiosny r. b., Okręg rozwinął się. Obecnie liczy on 66 oddziałów w 7 obwodach 2.400 członków, wśród których jest zgórą 1500 ćwiczących się. Oprócz zawodowego komendanta Okręgu pracuje jeszcze 2 zawodowych płatnych komendantów obwodów w Baranowiczach i Stołpcach.

W swej pracy Związek Strzelecki znajduje poparcie ze strony niektórych organizacji, jak Związek Młodzieży Wiejskiej, Związek Kółek Rolniczych, Związek Straży Pożarniczych i inn.

Z większych imprez, jakie zostały urządzone przez Związek Strzelecki latem r. b., największe powodzenie miał „Marsz szlakiem Świteziańskim” z Baranowicz do Nowogródka, w którym wzięło udział kilkanaście drużyn w sile prawie 200 zawodników.

Co do planu prac na okres najbliższy, to powzięto następujące postanowienia: zwołać w najbliższym czasie zjazdy przedstawicieli Oddziałów w obwodach, a dnia 18 grudnia walny zjazd delegatów całego Okręgu w Baranowiczach.

Celem usprawnienia działalności oddziałów uchwalono dążyć do obsadzenia stanowisk komendantów we wszystkich obwodach płatnymi zawodowymi pracownikami, ustalić stałe terminy zebrań, polecić członkom Zarządów Obwodów objeżdżać częściej Oddziały, uruchomić pracę kobiet, organizować imprezy dochodowe, poczynić energiczne starania o przydział przez Magistraty i gminy terenów pod boiska.

Postanowiono również celem większej propagandy idei strzeleckiej nawiązać stały kontakt z prasą, przesyłając do pism cały szereg wiadomości o działalności i życiu Związku Strzeleckiego, utrzymać stały kontakt z ideami demokratycznymi organizacjami społeczno-kulturalnymi oraz wystąpić do wszystkich sejmików z prośbą o wzięcie pod uwagę przy układaniu budżetów pewnych wydatków na pracę Związku Strzeleckiego.

Na tem również posiedzeniu Zarządu został dokonany nowy podział niektórych czynności między członkami: i tak, obowiązki wice-prezesa ma pełnić p. Salmonowicz, sekretarza p. Arczyński, skarbnika p. Hryniewski i referenta kulturalno-oświatowego p. p. Sieczko.

Należy zaznaczyć, że pracą Związku Strzeleckiego na terenie Województwa Nowogródzkiego zaczyna interesować się coraz szerszy ogół ludności, na co wskazują nowopowstające oddziały i zwiększająca się we wszystkich oddziałach ilość członków.

Można mieć nadzieję, że w najbliższej przyszłości Związek Strzelecki zajmie w województwie Nowogródzkim należyte stanowisko jako ide-

jowa organizacja kulturalno-społeczna, prowadząca pracę w kierunku wychowania fizycznego młodzieży i w zakresie przystosowania wojskowego całej ludności. **H. B-K.**

Zebranie Zarządu Związku Kółek Rolniczych ziemi Nowogródzkiej odbędzie się 23 b. m. o godzinie 10-tej rano w lokalu Związku przy ul. Korlickiej 14.

Rada Zw. Kółek Rolniczych. Zebranie Rady Związku Kółek Rolniczych ziemi Nowogródzkiej odbędzie się w Nowogródku dnia 24 listopada r. b. o godz. 10-tej z następującym porządkiem dziennym: 1) Odczytanie protokołu ostatniego zebrania 2) Ukonstytuowanie się Rady 3) Sprawozdanie Zarządu 4) Wybór Zarządu 5) Wnioski.

Sprostowanie. Kierownik szkoły rolniczej w Berdówce prosi nas o zaznaczenie, że ilość uczniów tej szkoły wynosi w roku bieżącym 27 osób, a nie 22, jak podano w Nr-ze 26 „Życia Nowogródzkiego.”

Za mało oszczędzamy. Według prowizorycznych zestawień sporządzonych przez biuro zjazdów instytucji oszczędnościowych w Polsce, ogólna suma oszczędności w kraju naszym wynosiła w końcu r. b. około 440 milj. zł. a więc na głowę ludności około 15 zł.

W porównaniu z naszymi sąsiadami na Zachodzie, jest to cyfra niezmiernie mała: w Czechosłowacji np. wynosi ona około 1 tys. koron czeskich, w Niemczech około 50 mk., we Francji zgórą 217 fr. franc., w Szwajcarii zgórą 66 fr. szwajcarskich.

Lepiej stoimy pod tym względem tylko w porównaniu z Rosją, gdzie oszczędności nie dosięgają nawet 1 rb. na głowę.

Nowiny w gm. Kuszelewskiej. (Kor. wł.) Z dniem 2 b. m. rozpoczęły się w naszej wsi kursa dla dorosłych w 2 kl. szkole powszechnej. Na kursa zapisało się 34 osoby: 24 chłopców, 10 dziewcząt. Nauka odbywa się codziennie od godz. 6 po południu do godz. 8 wieczorem. Młodzież uczęszcza na kurs regularnie i interesuje się żywo różnymi gałęziami wiedzy. Należy podnieść wielką zasługę p. Inspektora Szkolnego w Nowogródku, który bardzo gorliwie przyczynił się do zorganizowania kursu w Nowinach. W nadziei, że praca nasza wyda plon obfity z całego poświęceniem się rzucamy ziarno oświaty wśród dorosłych dla własnej ich korzyści i dla dobra naszej Ojczyzny! **J. K-a**

Z m. Lubcza. (Koresp. wł.) W dniu 11 b. m. jako w dziewiątą rocznicę wskrzeszenia niepodległości Państwa

(r. 1241) poległ bohaterską śmiercią dzielny książę Henryk i większa część rycerstwa polskiego, ale zginęła również taka olbrzymia ilość dzicy tatarskiej, że dalszy jej pochód na podbój Europy stał się niemożliwy. Tatarzy cofnęli się, a następne ich najeżdzy na Polskę były coraz słabsze, a przynajmniej poza swego poza Małopolskę nie rozszerzyły.

Głosili wprawdzie papież krucjaty, czyli wyprawy krzyżowe, na pomoc Polsce i chrześcijaństwu, ale Europa skłócona swymi sprawami wewnętrznymi, więcej o nich myślała, aniżeli o obronie wiary i cywilizacji. Bohaterska Polska osłoniła własną pierścią cywilizację europejską. Znosząc najgroźsze pogromy, nie ustąpiła na jeden krok, nie sprzedała się wrogom dla miłego spokoju i szeregowi ich nie zwiększyła, jak uczyniła to Ruś Kijowska, a później Moskwa. Nigdy Polska nie zasłużyła więcej na miano przedmurza chrześcijaństwa, jak właśnie wówczas, kiedy po wiekowych walkach z pogaństwem pomorskim i pruskim wykopała na swej ziemi grób nawale mongolskiej. Szczytne to postępowanie kosztowało nas wiele i z pewnością wpłynęło na rozwój wewnętrzny państwa. Gdy zachód europejski w wojnach krzyżowych ze światem muzułmańskim przewidywał go pod wielką wątpliwością, zyskiwał dużo na polu gospodarstwa, oświaty i bogactwa, wynosił zasoby i środki, myśmy równocześnie potykali się z samą pogańską dziczą, od której się niczego nie można było nauczyć. Opuszczeni przez narody zachodnie, siedzące bezpiecznie za naszymi plecami, musieliśmy patrzeć, jak ta dzicz owoce naszej wiekowej pracy obracała w perzynę.

Nie poddaliśmy się Tatarom, nie puściliśmy ich dalej na zachód, ale kraj nasz został zniszczony i wyludniony. Wyginęło dużo rycerstwa a ludność miast i wsi uprowadzili Tatarzy do niewoli. Mnóstwo uprawnych dawniej pól leżało teraz całe odłogiem i nie miał ich kto uprawiać. Jedyny ratunek widzieli książęta nasi w kolonizacji niemieckiej, choć był to środek niebezpieczny, gdyż mógł się zagląda żywiołu polskiego zakończyć. Ale wobec wyludnienia i zubożenia kraju nie było innego wyjścia. W Niemczech w ówym czasie panował zamęt, powstały w dobie bezkrólewia po śmierci cesarza Fryderyka II († 1250). Tamtejsza ludność wiejska i mieszczańska, narażona na straszny ucisk ze strony rozbójniczego rycerstwa niemieckiego i gniotących

ją panów, niepewna nigdy życia i mienia, szukała kraju, w którym mogłaby osiedlić się i pracować bezpiecznie pod opieką państwa. To też na wezwanie książąt naszych rzuciła się tłumnie do Polski.

(d. n.) W. B.

RZECZY CIEKAWE.

Drzewo układające się do snu.

Jeżeli wierzyć dziennikowi angielskiemu „Bombay Chronicle”, miasto Mysore, w Indiach południowych, posiada jedyne w swoim rodzaju drzewo, słynne w całej okolicy. Co wieczór wielka rzesza ciekawych otacza to drzewo, poproszą układające się do spoczynku nocnego.

Zaledwie słońce skryje się za widnokręgiem, drzewo zaczyna się pochylać sennie i o północy leży już w całej rozciągłości na ziemi. Po pierwszej jednak godzinie rozpoczynającego się dnia następuje ocknienie, drzewo podnosi się z wolna, a gdy pierwsze promienie słońca padną na miasto, już obudzone drzewo stoi wyprostowane na powitanie ożywczego światła.

Dotychczas nie zdołano wyjaśnić tego szczególnego zjawiska.

Hodowla aligatorów.

Wobec tak modnych dzisiaj wyrobów ze skóry jaszczurek i węzów, pomysłowi przedsiębiorcy amerykańscy, zamiast trudzić się często niebezpiecznym polowaniem na aligatorów w rzekach Florydy, tudzież Ameryki środkowej i południowej, i kosztownym sprządzaniem skór tych piazów stamtąd, zakładali wielkie hodowle aligatorów w Kalfornii.

Okazało się, że w okolicach ciepłych, gdzie aligatorom można dostarczać środowisk, posiadających tak miejsca suche dla wygrzewania się aligatorów na słońcu, jakoteż przestrzeżenie wodne, pozwalające im się nurzać i pływać, zwierzęta te rozwijają się szybko. Że zaś nie są wybredne pod względem jedzenia, żywią się chętnie padliną, której część, po najedzeniu się, zaprzębiają na zapas w mule i piasku, przeto hodowla ich nie jest też kosztowna.

Farmy hodowli aligatorów składają się z wielkich działek, ogrodzonych mocnym drutem, wobec czego łatwo jest znaleźć jajka, składane licznie i zakopywane przez samice w kopcach ziemnych, i stosownie do potrzeby regulować przyrost potomstwa.

Nie tylko skóra hodowanych aligatorów, ale także ich gruczoły piżmowe, a nawet wnętrzności, z których także wyrabia się

piękne, miękkie skórki, znajdują chętnych nabywców, co daje z hodowli aligatorów zyski pokaźne.

Miljonowa część stopnia ciepła.

Inżynier P. P. Cioffi, zatrudniony w laboratorium towarzystwa Bell Telephone Company w Nowym Jorku wynalazł przyrząd do mierzenia temperatury tak czuły, że reaguje już na jedną milionową część stopnia ciepła.

Według wynalazcy, przyrząd ten może oddać wielkie usługi przy mierzeniu wytrzymałości drutów, sporządzonych z rozmaitych stopów.

CUKIERNIA „REKORD” SZEWCÓW

Zawiadamia P. T. Publiczność że wypiek ciast i wszelkich wyrobów cukierniczych został przeniesiony z lokalu przy ul. W-ki Rynek 3

do lokalu przy ul. Korrelickiej 1,

przy którym otwarto nową cukiernię, filję naszego interesu.

Cukiernia przy ul. W. Rynek 3 funkcjonuje nadal.

Polecamy Sz. Publiczności naszej wyborowe ciastka i żywym nadzieje, że Sz. Klientela nadal zaszczycać nas będzie swoim zaufaniem.

SZEWCOWIE.

72

Państwowy Bank Rolny wznowił nabywanie nieruchomości ziemskich na cele parcelacji.

Oferty przyjmuje i informację udziela Wydział Agrarny Państwowego Banku Rolnego, Oddział w Wilnie, W. Pohulanka 24.